

Hej kammarmusiklyssnare!

Måndagen den 11 november kl. 19.00 kommer **Thy Chamber Music Festival on Tour till Magle Konserthus** och bjuder på varierad stråkmusik, från duo till kvintett, med internationella och professionella musiker och unga begåvade studenter. Deras namn är:

Tim Brackman, violin, Alex Gonzalez, violin, Márta Hortobágyi, viola, Tony Nys, viola och Jamie Clark, cello.

[Hemsida](#) - [Facebook](#) - [YouTube](#)

Program:

Franz Schubert: Kvartettsats, Allegro assai, c-moll D 703 (1820)
Paul Rovsing Olsen: A Dream in Violet, op. 85, för stråkktrio (1982)
Johan Halvorsen: Passacaglia för violin och viola (1894)
 paus
W A Mozart: Stråkkvintett g-moll K 516 (1787)

Se verkbeskrivning i bilaga!

Biljettkassan öppnar kl. 18.30 på Magle Konserthus. **Biljettpris** för medlemmar och studerande **120 kr**, för övriga **200 kr**. Ungdomar under 18 år går in gratis.
Du kan betala kontant eller med Swish. Du kan även förköpa biljett på Biljettbyrån vid Centralstationen, samt på nätet via www.ticketmaster.se (expeditionsavgift tillkommer).

Välkommen!

Styrelsen

www.lkms.se

Nästa spelafton måndag 2 december ersätts Anna Grevelius av sopranen Kate Royal, som alldeles nyligen sjöng sopranpartiet i Beethovens 9:e symfoni på Malmö Live. Hon sjunger tillsammans med pianisten Joseph Middleton sånger av Debussy och Mahler, bl.a Rückertlieder.

Bilaga till medlemsutskick inför spelafton med Thy Kammarmusikfestival på turné den 11 nov. 2019 med kommentarer till verken som spelas.

Johan Halvorsen, Passacaglia för violin och cello

1893-94

Passacaglia var ursprungligen en dans med spanskt ursprung. Det första kända verket är dock av Frescobaldi i form av ett antal variationer över en basmelodi. Det är också så vi fortfarande definierar passacaglian, som ofta likställs med chaconnen, även om den senare ibland beskrivs som variationer över en ständigt upprepad harmoniföljd.

Halvorsens verk grundar sig på sista satsen av Händels cembalosvit nr 7 i g-moll HWV 432, som har Passacaglia som satsbeteckning. Halvorsen utnyttjar temat för sina variationer. Temats taktart är 4/4 och inte den mera vanliga 3/4. Alla variationerna utom en går också i 4/4. Stycket skrevs ursprungligen för violin och viola.



Gm Cm/E^b F B^b E^b F7/C D D9 Gm

I notexemplet är endast en av de två tonerna i violinstämmans dubbelgrepp utsatta. Ackorden är återgivna som analysymboler under notexemplet.

Åsikterna om antalet variationer växlar. 17 eller 19 verkar mest troligt. I motsats till Händels variationer har Halvorsens stora växlingar i tempo, liksom i olika instrumenttekniker. Bland dessa kan nämnas *pizzicato*, *spiccato* (ett slags staccato, spelat med studsande stråke), *ponticello* (stråkföring nära stallet), *flautato* (stråkföring nära greppbrädan) och *saltando*. Verket ställer stora tekniska krav på musikerna. Efter att ha hört det framföras förstår man varför det utgör ett stapelverk i stråkduo-litteraturen.

Poul Rovsing Olsen, *A Dream in Violet*

1982

Poul Rovsing Olsen (1922-82) studerade först vid det Kongelige Danske Musikkonservatorium och några år senare, efter att ha avlagt en juristexamen, i Paris för Nadja Boulanger och Olivier Messiaen. Han var också en framstående musiketnolog, som framför allt intresserade sig för grönländsk och orientalisk musik. Han har en liten svensk anknytning genom sin lärarverksamhet vid Lunds universitet 1967-69 och sin tonsättning av två Lagerkvist-sånger. I början av sin karriär var han påverkad av Bartók, Stravinskij och Nielsen. Mellan ca 1950-60 hade han också en period av 12-tonspåverkan. Efter 1960 blev hans musik alltmer inspirerad av det orientaliska.

Rovsing Olsen har bl.a. skrivit två operor, fyra baletter, orkestermusik, sånger och kammarmusik. Hans dröm var "att skapa musik så direkt som möjligt för att få den närmre lyssnaren". *A Dream in Violet* från 1982 är hans sista verk.

Schubert, Kvartettsats, c-moll D 703

1. Allegro assai

1820

Med detta verk har Schubert lämnat de tidigare kvartetternas mera underhållande karaktär, ofta skrivna för amatörer i familje- och vänkretsen. Kvartetten, som utan tvekan är tänkt för professionella musiker, tillkom 1820 och har, förutom den fullständigt nedskrivna 1:a satsen, även 41 takter i skiss av en långsam sats. Anledningen till att verket förblev ofullbordat är inte känd. Den dramatiska kvartettsatsen hör numera till kvartettenrens yppersta verk.

Satsen börjar med surrande 16-delar i pianissimo, som successivt stegras till forte.



Omedelbart tar det oroliga huvudtemat vid med i stort sett samma toner som inledningen:



Det följs av ett typiskt schubertskt sångtema (Ass-dur):



Den ljuva stämningen bryts plötsligt av 16-delssurrandet från inledningen, nu i forte, omväxlande med uppåtgående skalor i violin 1. Detta avsnitt utmynnar i ett nytt lyriskt tema (G-dur):



Samtidigt med detta hör man i viola och cello huvudtemat, som slutligen tas över av violin 1, men nu i inverterad form:



Expositionen (som ska tas i repris) slutar med ett stillsamt tema, medan cellon spelar en variant av huvudtemat:



I genomföringen presenterar Schubert nya melodier till ackompanjement av huvudtemat. Återtagningen börjar med det sjungande Ass-durtemat, nu i B-dur. Sedan följer "surret", G-durtemat (nu i C-dur) och huvudtemat i sin inverterade form. En kort coda är nästan identisk med satsens inledande, surrande 16-delar.

Hej kammarmusiklyssnare!

Måndagen den 11 november kl. 19.00 kommer **Thy Chamber Music Festival on Tour till Magle Konserthus** och bjuder på varierad stråkmusik, från duo till kvintett, med internationella och professionella musiker och unga begåvade studenter. Deras namn är:

Tim Brackman, violin, Alex Gonzalez, violin, Márta Hortobágyi, viola, Tony Nys, viola och Jamie Clark, cello.

[Hemsida](#) - [Facebook](#) - [YouTube](#)

Program:

Franz Schubert: Kvartettsats, Allegro assai, c-moll D 703 (1820)
Paul Rovsing Olsen: A Dream in Violet, op. 85, för stråkktrio (1982)
Johan Halvorsen: Passacaglia för violin och viola (1894)
 paus
W A Mozart: Stråkkvintett g-moll K 516 (1787)

Se verkbeskrivning i bilaga!

Biljettkassan öppnar kl. 18.30 på Magle Konserthus. **Biljettpris** för medlemmar och studerande **120 kr**, för övriga **200 kr**. Ungdomar under 18 år går in gratis.
Du kan betala kontant eller med Swish. Du kan även förköpa biljett på Biljettbyrån vid Centralstationen, samt på nätet via www.ticketmaster.se (expeditionsavgift tillkommer).

Välkommen!

Styrelsen

www.lkms.se

Nästa spelafton måndag 2 december ersätts Anna Grevelius av sopranen Kate Royal, som alldeles nyligen sjöng sopranpartiet i Beethovens 9:e symfoni på Malmö Live. Hon sjunger tillsammans med pianisten Joseph Middleton sånger av Debussy och Mahler, bl.a Rückertlieder.

Mozart, Stråkkvintett g-moll, K 516

1. Allegro 2. Menuetto: Allegretto – Trio 3. Adagio ma non troppo

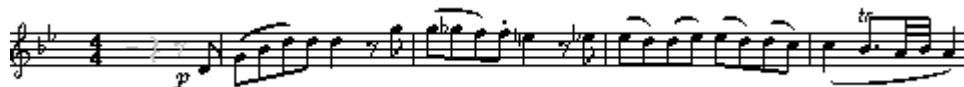
4. Adagio - Allegro

1787

Under de sista fyra åren av sitt liv skrev Mozart fyra stråkkvintetter, som liksom hans sex berömda stråkkvartetter K 387, 421, 428, 458, 464 och 465, tillägnades Haydn. Kvintetterna är alla mästerstycken och fullt jämbördiga med de sex stråkkvartetterna. En del menar att de är större. Man vet inte så mycket om bakgrunden till de två kvintetterna i C-dur, K 515 och g-moll, K 516 från 1787. Säkert hade Mozart hoppats kunna avyttra dem, men samtidigt har man en känsla av att verken tillkommit som en nödvändighet, som ett behov av att återge egna sinnesstämningar. Försäljningen misslyckades. Musik som upprör själen var svårsåld på Mozarts tid. År 1789 skrev *Cramers Magazin der Musik* i Hamburg: *Mozart har en avgjord dragning åt det svåra och det ovanliga*. Åren 1789-90 fullbordas så de två sista kvintetterna, i D-dur K 593 och Ess-dur K 614. Den kanadensiske pianisten Glenn Gould menade att Mozart inte dog för tidigt utan för sent. Och tur var väl det. Annars hade vi kanske inte fått glädjas över hans stråkkvintetter.

Kvintetten i g-moll är den mörkaste av de fyra sena kvintetterna. Vid tiden för komponerandet var Mozarts far svårt sjuk, flera goda vänner hade avlidit och de ekonomiska bekymren var en ständig följeslagare. Men i g-mollkvintetten tycks smärtan ligga djupare än så. Som lyssnare är det omöjligt att inte bli påverkad av detta djupt tragiska verk.

Första satsen, *Allegro*, inleds direkt med huvudtemat, som med sina tassande åttondelar, både i melodi och i ackompanjemang, omedelbart skapar en stämning av oro. Den nedåtgående kromatiken förstärker det dystra intrycket.



Det andra temat, fortfarande i g-moll, som börjar i takt 30, ger ingen lindring. Tvärtom, har sorgen tidigare någorlunda tyglats i det handfasta åttondelstickandet, släpps den här lös i de inledande två klagande fraserna och kulminerar i tredje taktens stora språng från d till Ess, ett intervall (liten nona), som känns särskilt ångestfyllt.



Temats punkterade rytm upprepas i B-dur (sidotemat, takt 49):



Det utvecklas (takt 56) till en spännande kanon med 1:a violinen och 1:a violan i huvudrollerna:



I genomföringen bearbetas de båda temana och de sista takterna (126-132) har en mycket suggestiv fallande sekvens, som upprepas sex gånger, och som bildar en självklar övergång till återtagningen:



En coda med de två temana avslutar satsen. Trots att satsens teman är ganska lika, bildar de en logisk kedja av musikaliska tankar, som alla känns fyllda av förtvivlan.

Andra satsen är en menuett med beteckningen *Allegretto*. Menuettens två kraftfulla melodier i g-moll saknar dock all den glättighet, som man ofta förknippar med formen.



I trion (G-dur) kan man visserligen ana en glimt av hopp, som naturligtvis försvinner när menuetten tas da capo.

Tredje satsens *Adagio ma non troppo* i Ess-dur spelas genomgående med sordin, vilket ger ytterligare accent åt den lågmälda stämningen. Genom att placera den långsamma satsen som nummer tre, flyttas den känslomässiga tyngdpunkten mot verkets senare hälft. Det var ett grepp som Mozart ofta använde sig av för att bättre balansera de två halvorna i ett firsatsigt verk (Se K 387, 458, 464, 499). Temat är:



Einstein liknar satsen vid ... *en bön, en åkallan av en ensam man omgiven av avgrunder*. Och nog känns ensamheten, och den kulminerar i det hjärtslitande sidotemat i b-moll, som inleds i takt 18, och som följs av de outhärligt sorgsna fraserna i 2:a violan.



Stråkkvintetter framförs ofta av en kvartettensemble förstärkt med inhyrd musiker i den extra violastämman. Man kan förstå om en av violasterna känner avundsjuka över att inte få exekvera dessa magiska toner.

Som ljuset från en öppnad himmel avbryts den smärtfyllda stämningen tillfälligt (takt 27) med följande tema:



Alla teman upprepas i återtagningen, och satsen avslutas i något som kan liknas vid frid.

Finalen inleds med ett dystert *Adagio*. Det startar med två takter av det ödesmättade ackompanjemanget innan temat presenteras i 1:a violinen:



Den yttersta förtvivlan som här kommer till uttryck överflyglar t.o.m. inlednings-satsens.

Adagiot följs av ett *Allegro* i G-dur. Som vanligt har Mozart fyllt det med ett övermått av melodier ordnade i rondoform enligt mönstret ABCDAECDAB.

A-temat är:



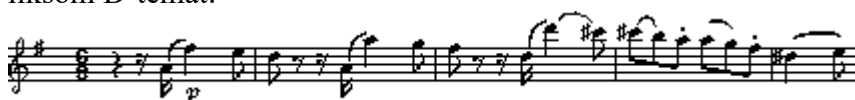
B-temat går också i tonikan:



C-temat går i dominanten, D-dur:



liksom D-temat:



E-temat går i subdominanten, C-dur.



Efter E-episoden återkommer de fyra första delarna i den ordning som schemat anger ovan.

Det avslutande Allegrot har av en del fackmän ansetts vara alltför trivialt och sorglöst i ett verk som i övrigt har ett sådant allvar och djup. Andra har letat efter stämningar som - får man anta - skulle hjälpa dem att uppleva verket mera helgjutet. Einstein tyckte t.ex. inte alls att rondot var glatt. Han menade att rondot var skrivet i Mozarts tröstlösa dur, så typisk för många av hans sena verk. Folke H Törnblom påstår att "glädjen" i rondot känns ansträngd. Kanske tyckte även Mozart att kontrasten mellan rondot och de övriga tre satserna blev för stor. Det finns nämligen tecken i manuskriptet som tyder på att den dramatiska adagioinledningen tillfogats senare vid en revision.

Men varför kan man inte tänka sig följande av Mozart helt medvetna scenario? Livet består av både sorg och glädje. När vemod och smärta fått sina uttryck, är det viktigt att tröstande toner får avsluta verket! Dessutom var det ju faktiskt så under den klassiska epoken, att tyngdpunkten i de flersatsiga verken låg på inledningssatsen. Finalerna i den tidens cykliska verk var därför ofta betydligt lättviktigare än de skulle bli under 1800-talets andra hälft, då Beethoven med sina stora symfonier hunnit sätta avtryck i musikhistorien. Det var även så i slutet av 1700-talet att durackorden ansågs innehålla mindre spänning än mollackorden. Finalsatsens uppgift var att lösa upp hela verkets uppdämda spänning, varför verk i molltonarter ofta hade en sista sats i dur.

Det är en vanlig uppfattning att Mozart i mångt och mycket var före sin tid. Och i en del av sina verk kan man kanske säga att han t.o.m. föregrep romantiken och det åtskilliga år före Beethoven. Antagligen är det därför som dagens lyssnare, som upplevt romantiken, har en annorlunda syn på Mozarts musik än hans samtid (jag bortser här från lyhörda musiker och snillen som Haydn). Vi, med dessa erfarenheter, funderar över hur Mozart kunde avsluta ett verk fullt av tröstlös förtvivlan med ett sprudlande rondo i dur. På Mozarts tid var många förvånade över att en fenomenal och professionell avslutning kunde förses med tre inledande "svåra och ovanliga" satser.

Yngve Bernhardsson